

Book Review “Designing and Writing Lesson Plans”

Pasuda Pakapol^{1*}

¹ Curriculum and Instruction Department, Faculty of Education, Ramkhamhaeng University, Thailand

* Corresponding author. E-mail: pasuda.p@ru.ac.th

ABSTRACT

The purpose of this article is to introduce the textbook named “Designing and Writing Lesson Plans,” which is useful and interesting for teachers, student teacher trainees, educators, or those who are interested in becoming teachers because designing and writing lesson plans are essential competencies for the teaching profession. In this book, the authors explain the key principles of designing and writing lesson plans, dividing the content into three parts: Part 1: Designing Lesson Plans, Part 2: Writing Lesson Plans, and Part 3: Evaluating and Improving Lesson Plans. In each part, the authors explain the key principles and the steps of designing and writing lesson plans, and provide clear examples. As a result, the readers can easily understand the content and practice designing and writing lesson plans step-by-step as outlined in the book.

Keywords: Designing, Writing, Lesson Plan

บทวิจารณ์หนังสือ “การออกแบบและเขียนแผนการจัดการเรียนรู้”

ภาสуда ภาคผล^{1*}

¹ ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: pasuda.p@ru.ac.th

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อแนะนำหนังสือเรื่อง “การออกแบบและเขียนแผนการจัดการเรียนรู้” ซึ่งหนังสือเล่มนี้มีประโยชน์และน่าสนใจสำหรับผู้สอน นิสิตหรือนักศึกษาคู นักรับการศึกษาหรือผู้ที่สนใจจะมาประกอบอาชีพเป็นครู เพราะการออกแบบและการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เป็นสมรรถนะที่สำคัญและจำเป็นของวิชาชีพครู ในหนังสือเล่มนี้ผู้เขียนได้อธิบายถึงหลักการสำคัญของการออกแบบและการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 3 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 การออกแบบการจัดการเรียนรู้ ตอนที่ 2 การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ และตอนที่ 3 การประเมินและปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้ เนื้อหาในแต่ละตอนผู้เขียนอธิบายหลักการสำคัญ ขั้นตอนการออกแบบและเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ไว้โดยละเอียดพร้อมทั้งยกตัวอย่างประกอบที่ชัดเจน ส่งผลให้ผู้อ่านสามารถทำความเข้าใจเนื้อหาได้ง่าย สามารถฝึกปฏิบัติออกแบบและเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ไปตามลำดับขั้นตอนที่ผู้เขียนได้นำเสนอไว้ในหนังสือ

คำสำคัญ: การออกแบบ, การเขียนแผน, การจัดการเรียนรู้

© 2025 JAE: Journal of Applied Education

วิจารณ์หนังสือ: การออกแบบและเขียนแผนการจัดการเรียนรู้

ผู้เขียน: ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ และคณะ

สำนักพิมพ์: โรงพิมพ์รัตนสุวรรณการพิมพ์ 3

ปีที่พิมพ์: 2566

จำนวนหน้า: 179 หน้า

บทนำ

การออกแบบและเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เป็นสมรรถนะที่สำคัญของผู้สอน ซึ่งถูกกำหนดไว้อย่างชัดเจนในสมรรถนะของครู ผู้สอนในศตวรรษที่ 21 ตามที่กระทรวงศึกษาธิการ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553) กำหนดแบ่งออกเป็นสมรรถนะหลัก (Core Competency) และสมรรถนะประจำสายงาน (Functional Competency) โดยในสมรรถนะประจำสายงาน ประกอบด้วย 6 สมรรถนะ คือ 1) การบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ 2) การพัฒนาผู้เรียน 3) การบริหารจัดการชั้นเรียน 4) การวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียน 5) ภาวะผู้นำ และ 6) การสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนเพื่อการจัดการเรียนรู้ หากวิเคราะห์ตามสมรรถนะประจำสายงานจะเห็นได้ว่าสมรรถนะการออกแบบและเขียนแผนการจัดการเรียนรู้จะครอบคลุมและมีความสอดคล้องกับทุกสมรรถนะ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสมรรถนะที่ 1 ที่ครูผู้สอนจะต้องมีความสามารถในการสร้างและพัฒนาหลักสูตร ออกแบบการเรียนรู้อย่างสอดคล้องและเป็นระบบ จัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีการใช้และพัฒนาสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยี รวมทั้งใช้การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ที่พัฒนาผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลสูงสุด และยังคงสอดคล้องกับสมรรถนะที่ 2 การพัฒนาผู้เรียน ซึ่งผู้สอนจะต้องมีความสามารถในการจัดการ ดูแลช่วยเหลือ พัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ รวมทั้งสมรรถนะที่ 3 การบริหารจัดการชั้นเรียน โดยที่ครู ผู้สอนจะต้องจัดบรรยากาศการเรียนรู้ การจัดทำข้อมูลสารสนเทศ และเอกสารประกอบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน

ในขณะที่สมรรถนะทางวิชาชีพครูตามข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 (ราชกิจจานุเบกษา, 2562) ได้กำหนดมาตรฐานความรู้และมาตรฐานประสบการณ์วิชาชีพครู ซึ่งทั้ง 2 มาตรฐาน เป็นข้อกำหนดเกี่ยวกับความรู้และประสบการณ์ในการจัดการเรียนรู้ที่ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาและผู้ที่ต้องประกอบวิชาชีพทางการศึกษาต้องมียังพอที่จะนำไปใช้ในการประกอบวิชาชีพได้ โดยสมรรถนะการออกแบบและเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ถูกกำหนดไว้อย่างชัดเจนไว้ในมาตรฐานความรู้ที่ 3 เนื้อหาวิชาที่สอน หลักสูตร การสอน และเทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดการเรียนรู้ ได้รับความรู้และประสบการณ์ทางวิชาชีพครูไว้ว่า “วิเคราะห์จัดทำใช้ประเมินและพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษาได้ จัดทำแผนการเรียนรู้และนำแผนการเรียนรู้ไปสู่การปฏิบัติให้เกิดผลจริงได้อย่างเหมาะสมกับผู้เรียน บริหารจัดการชั้นเรียนให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสื่อสารได้ แสวงหาแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายให้แก่ผู้เรียนได้ และประยุกต์ใช้หรือพัฒนาสื่อและนวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้ของผู้เรียนได้” มาตรฐานความรู้ที่ 4 การวัดประเมินผลการเรียนรู้และการวิจัยเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาผู้เรียนในสมรรถนะ “วัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนและนำผลการประเมินไปใช้ในการพัฒนาผู้เรียนได้” และในมาตรฐานความรู้ที่ 6 การออกแบบและการดำเนินการเกี่ยวกับงานประกันคุณภาพการศึกษาในสมรรถนะ “จัดการคุณภาพ พัฒนา และประเมินคุณภาพการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้” ในขณะที่สมรรถนะการออกแบบและเขียนแผนการจัดการเรียนรู้สอดคล้องกับมาตรฐานประสบการณ์วิชาชีพที่ 1 การปฏิบัติตามมาตรฐานการปฏิบัติงานของผู้ประกอบวิชาชีพ ได้รับความรู้และประสบการณ์ทางวิชาชีพครูไว้ว่า “การจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย การมีส่วนร่วมในการพัฒนาและส่งเสริมหลักสูตรสถานศึกษา การจัดทำแผนการสอนและการจัดการเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาผู้เรียนตามความถนัด และความสนใจ ให้มีปัญญารู้คิด มีความเป็นนวัตกร และมีความสุขในการเรียน ดูแล ช่วยเหลือ พัฒนา และรายงานผลการพัฒนาผู้เรียนเป็นรายบุคคลอย่างเป็นระบบ วิจัย สร้างนวัตกรรม และประยุกต์ใช้เทคโนโลยีให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน ทำงานเป็นทีมอย่างสร้างสรรค์ และร่วมกิจกรรมพัฒนาวิชาชีพ สื่อ และการวัดการประเมินผลการเรียนรู้ การบูรณาการความรู้และศาสตร์การสอน และการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างบรรยากาศการเรียนรู้”

นอกจากนี้กระทรวงศึกษาธิการยังได้ออกหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินตำแหน่งวิทยฐานะข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ตำแหน่งครู ตามหนังสือ ก.ค.ศ. ที่ ศธ. 0206.3/ว 9 ลงวันที่ 20 พฤษภาคม 2564 (สำนักงาน ก.ค.ศ., 2564) ได้กำหนดเกณฑ์การประเมินไว้ 3 ด้าน โดยสมรรถนะการออกแบบและการจัดการเรียนรู้ถูกกำหนดไว้ในด้านที่ 1 ด้านทักษะการจัดการเรียนรู้และการจัดการชั้นเรียน ซึ่งด้านนี้จะพิจารณาจาก “1) แผนการจัดการเรียนรู้ที่ใช้จัดการเรียนรู้ตามที่ปรากฏในไฟล์วิดีโอทัศน์บันทึกการสอนในวิชา/สาขา/กลุ่มสาระการเรียนรู้ ซึ่งผู้ขอได้จัดทำขึ้นแล้วและนำไปใช้สอนจริงในช่วงที่ดำรงวิทยฐานะครูชำนาญการพิเศษหรือวิทยฐานะครูเชี่ยวชาญแล้วแต่กรณี 2) ไฟล์วิดีโอทัศน์ จำนวน 2 ไฟล์

ประกอบด้วย ไฟล์วิดีโอที่บันทึกการสอน และไฟล์วิดีโอที่แสดงให้เห็นถึงสภาพปัญหา ที่มา หรือแรงบันดาลใจในการจัดการเรียนรู้”

จากข้อมูลข้างต้นแสดงให้เห็นว่า การออกแบบและการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เป็นสมรรถนะที่สำคัญและจำเป็นของครู ผู้สอนเป็นอย่างมาก ดังนั้นการอ่านหนังสือเรื่อง การออกแบบและเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ จะช่วยให้ผู้อ่านเกิดความรู้ความเข้าใจและเห็นตัวอย่างของการออกแบบและเขียนแผนการจัดการเรียนรู้อย่างชัดเจน ส่งผลให้สามารถนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ออกแบบและเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีคุณภาพ

เค้าโครงและเนื้อหาโดยสังเขป

หนังสือเล่มนี้แบ่งเนื้อหาออกเป็น 3 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 การออกแบบการจัดการเรียนรู้ ตอนที่ 2 การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ และตอนที่ 3 การประเมินและปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้ โดยเนื้อหาในแต่ละตอนมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 การออกแบบการจัดการเรียนรู้

เนื้อหาในตอนหนึ่งนี้ผู้เขียนอธิบายความหมาย ประโยชน์ หลักการ ขั้นตอนการออกแบบการจัดการเรียนรู้ และอธิบายความสัมพันธ์ของการออกแบบการจัดการเรียนรู้กับการจัดการเรียนรู้ รวมถึงยกตัวอย่างวิธีการจัดการเรียนรู้ที่สัมพันธ์กับทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 มีรายละเอียดโดยสังเขปดังนี้

ความหมายของการออกแบบการจัดการเรียนรู้ผู้เขียนได้สังเคราะห์ไว้ว่า “การออกแบบการจัดการเรียนรู้ เป็นกระบวนการหนึ่งที่เราไม่ได้ทำก่อนที่ผู้สอนจะจัดการเรียนรู้ ซึ่งเป็นการเชื่อมโยงระหว่างการนำหลักสูตรไปสู่การจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ โดยผู้สอนจะได้ดำเนินการศึกษา วิเคราะห์หลักสูตร วิเคราะห์ความสนใจของผู้เรียน แบบการเรียนรู้ของผู้เรียน วิเคราะห์แบบการสอนของครู รวมทั้งวิเคราะห์ความเหมาะสมของสภาพ เงื่อนไข ข้อจำกัดต่าง ๆ ในการเรียนรู้ ทั้งของผู้เรียน ผู้สอน สถานศึกษา ผู้บริหาร งบประมาณ สถานที่ สิ่งแวดล้อม สื่อวัสดุ อุปกรณ์ แหล่งเรียนรู้ สภาพชุมชน ผู้ปกครอง และนโยบายของรัฐ เพื่อนำไปสู่การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพและการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ” ซึ่งผู้เขียนได้นำเสนอกระบวนการที่เป็นวัฏจักรการออกแบบการจัดการเรียนรู้ ที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ไม่มีที่สิ้นสุด ประกอบด้วย 1) ศึกษาวิเคราะห์หลักสูตร และสภาพ เงื่อนไข ข้อจำกัดต่าง ๆ ในการเรียนรู้ 2) ออกแบบการจัดการเรียนรู้ 3) เขียนแผนการจัดการเรียนรู้ และ 4) จัดการเรียนรู้และประเมินผลการเรียนรู้

การออกแบบการจัดการเรียนรู้มีผลดีต่อผู้สอน ผู้เรียน ผู้บริหาร และสถานศึกษา เนื่องจากการออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่ดีจะช่วยให้การสอนของครูมีประสิทธิภาพ สามารถผลิตสื่อได้ตรงกับจุดประสงค์ในการสอน และครูมีความมั่นใจในการสอน ส่วนผลดีที่มีต่อผู้เรียนคือจะช่วยให้มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกัน ในชั้นเรียน นักเรียนมีความสุข สนุกสนานและตั้งใจเรียนเนื่องจากกิจกรรมการเรียนรู้ตรงตามความสนใจของผู้เรียน และผลดีต่อผู้บริหารและสถานศึกษาคือช่วยลดงบประมาณและเวลาในการบริหาร

หลักการออกแบบการจัดการเรียนรู้ ผู้เขียนได้นำเสนอแนวคิดของไชยยศ เรืองสุวรรณ (2553) ไว้ 6 หลักการ ดังต่อไปนี้ 1) ต้องเตรียมผู้เรียนให้มีความพร้อมที่จะเรียน 2) ผู้เรียนจะสนใจเรียนเมื่อมีผู้ชี้แนะ 3) ต้องให้ผู้เรียนทุกคนได้มีส่วนร่วมในการเรียนการสอน 4) ต้องให้ผู้เรียนได้มีโอกาสปรับปรุงแก้ไขตนเอง 5) ต้องให้ผู้เรียนได้กระทำและฝึกฝนเพื่อให้เกิดความชำนาญ ในขณะที่ผู้เขียนได้นำเสนอประเด็นสำคัญที่ควรนำไปใช้ในการออกแบบเพื่อพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ไว้เพิ่มเติมอีก 2 หลักการ คือ 1) การออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่ช่วยพัฒนาพหุปัญญาของผู้เรียน และ 2) การออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้สร้างความรู้ด้วยตนเอง

ขั้นตอนการออกแบบการจัดการเรียนรู้ ผู้เขียนนำเสนอแผนภาพขั้นตอนการออกแบบการจัดการเรียนรู้ โดยมีขั้นตอนดังนี้ 1) วิเคราะห์หลักสูตร 2) วิเคราะห์เงื่อนไขและข้อจำกัดในการจัดการเรียนรู้ 3) กำหนดตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้/จุดประสงค์การเรียนรู้ 4) กำหนดสาระการเรียนรู้และมโนทัศน์ในการเรียนรู้ 5) กำหนดวิธีการ/เทคนิคในการจัดการเรียนรู้ 6) กำหนดกิจกรรม สื่อและแหล่งการเรียนรู้ และ 7) กำหนดวิธีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ซึ่งเนื้อหาในส่วนนี้ผู้เขียนมีการยกตัวอย่างประกอบในแต่ละประเด็นอย่างชัดเจนเพื่อให้ผู้อ่านเห็นภาพและเข้าใจเนื้อหาโดยละเอียด

การออกแบบการจัดการเรียนรู้มีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับการจัดการเรียนรู้ โดยที่ผู้เขียนนำเสนอแนวความคิดของทีศนา แคมมณี และผู้เขียนได้นำไปปรับใช้ในบางส่วนโดยเริ่มต้นจากการที่ผู้สอนคิดออกแบบการจัดการเรียนรู้ก่อน โดยผู้สอนต้องพิจารณาหลักสูตร วิเคราะห์ผู้เรียน พิจารณาตนเองในเรื่องของรูปแบบ วิธีการและเทคนิคที่ใช้ในการสอน ต่อมาจึงกำหนดสาระการเรียนรู้และมโนทัศน์ในการสอน กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ วิธีการจัดการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อและแหล่งการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียน และวิธีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ โดยในระหว่างนั้นผู้สอนต้องคำนึงถึงเงื่อนไขและข้อจำกัดต่าง ๆ ที่จะมีผลต่อความสำเร็จหรือล้มเหลวของการจัดการเรียนรู้ ซึ่งเมื่อผู้สอนพิจารณาอย่างรอบคอบรอบด้านและออกแบบการจัดการเรียนรู้มาอย่างดีแล้ว จะนำไปสู่การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ และผู้สอนสามารถนำไปจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลสูงสุด

ตอนที่ 2 การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้

เนื้อหาในตอนนี้ผู้เขียนอธิบายความหมาย ความสำคัญ ลักษณะของแผนการจัดการเรียนรู้ที่ดี และขั้นตอนการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ มีรายละเอียดโดยสังเขปดังนี้

ความหมายของแผนการจัดการเรียนรู้ผู้เขียนได้สังเคราะห์ไว้ว่า “แผนการจัดการเรียนรู้เป็นสิ่งที่ใช้แนวทางการจัดการเรียนรู้ของผู้สอนซึ่งได้กำหนดเป็นลายลักษณ์อักษรไว้ล่วงหน้าก่อนสอน โดยมีการจัดองค์ประกอบที่สัมพันธ์กันอย่างเป็นระบบทั้งจุดประสงค์การเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อและแหล่งการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล รวมทั้งมีความสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา ผู้เรียนและผู้สอน เพื่อใช้ในการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้บรรลุตามจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้”

แผนการจัดการเรียนรู้มีความสำคัญต่อวิชาชีพครู ผู้เรียนและการบริหาร แผนการจัดการเรียนรู้มีความสำคัญต่อวิชาชีพครูเพราะแผนการจัดการเรียนรู้เป็นหลักฐานที่แสดงถึงความเป็นครูมืออาชีพและความเชี่ยวชาญของครู กระตุ้นให้ครูใฝ่เรียนรู้ศึกษาค้นคว้าหาความรู้เกี่ยวกับหลักสูตร เทคนิค วิธีการสอน พัฒนาสื่อนวัตกรรมใหม่ ๆ มาใช้ในการจัดการเรียนรู้ ทำให้ครูมีความมั่นใจในการสอนของตนเอง และสามารถใช้แผนการจัดการเรียนรู้ในครั้งต่อ ๆ ไปได้ รวมทั้งแผนการจัดการเรียนรู้สามารถใช้เป็นแนวทางในการสอนแทนอย่างมีประสิทธิภาพ ในขณะที่แผนการจัดการเรียนรู้มีความสำคัญต่อผู้เรียนเพราะจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดเจตคติที่ดีต่อผู้สอนและวิชาที่เรียนเนื่องจากผู้สอนมีการเตรียมการสอนมาอย่างดี สอดคล้องกับความต้องการและลีลาการเรียนรู้ของผู้เรียน และจะช่วยทำให้ผู้เรียนสามารถบรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้ สำหรับความสำคัญของแผนการจัดการเรียนรู้ที่มีต่อการบริหารคือ ช่วยประหยัดงบประมาณในการบริหาร สามารถบริหารจัดการหลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นเครื่องมือประกอบการนิเทศภายในของฝ่ายบริหารได้

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ดีควรมีองค์ประกอบและลักษณะที่ดีดังนี้ 1) มุ่งองค์ประกอบสำคัญครบถ้วน 2) มีการออกแบบการจัดการเรียนรู้มาอย่างดี 3) ส่วนประกอบต่าง ๆ ในแผนการจัดการเรียนรู้มีความสอดคล้องสัมพันธ์กัน 4) มีความสมบูรณ์ถูกต้อง และคิดริเริ่มสร้างสรรค์ 5) นำไปปฏิบัติการสอนให้บรรลุผลได้จริง นอกจากนี้ผู้เขียนยังได้นำเสนอแนวความคิดของสมนึก ภัททิยธนี (2546) ที่ได้อธิบายถึงลักษณะของแผนการจัดการเรียนรู้ที่ดีไว้ว่า 1) เนื้อหาต้องเขียนเป็นรายคาบหรือรายชั่วโมง 2) ความคิดรวบยอดหรือหลักการสำคัญต้องเขียนให้ตรงกับเนื้อหาที่จะสอน ซึ่งส่วนนี้ถือเป็นหัวใจสำคัญของเรื่อง ครูต้องทำความเข้าใจเนื้อหาที่จะสอน 3) จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม 4) กิจกรรมการเรียนการสอนควรนำเทคนิคการสอนต่าง ๆ มาช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ 5) สื่อที่ใช้ควรเลือกให้สอดคล้องกับเนื้อหาและกิจกรรม และ 6) การวัดและประเมินผลต้องคำนึงถึงเนื้อหา ความคิดรวบยอด จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม และช่วงเวลาที่ทำการวัดผลเพื่อตรวจสอบว่าการสอนของครูบรรลุตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่

ขั้นตอนการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ผู้เขียนนำเสนอไว้ 4 ขั้นตอน ได้แก่

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษา วิเคราะห์ และทำความเข้าใจหลักสูตร ผู้สอนต้องมีความเข้าใจในตัวหลักสูตรอย่างลึกซึ้งเพราะในการจัดการเรียนรู้ของครูต้องเป็นไปตามเจตนารมณ์ของหลักสูตรและพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะตามที่หลักสูตรกำหนดไว้

ขั้นตอนที่ 2 วางแผนและออกแบบการจัดการเรียนรู้ ในส่วนของการวางแผนการจัดการเรียนรู้จะดำเนินการใน 2 ส่วนคือ การจัดทำกำหนดการจัดการเรียนรู้ (แผนงานการสอน โครงการสอน หรือการวางแผนการสอน

ระยะยาวตลอดภาคเรียนหรือตลอดปีการศึกษา) และการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ สำหรับการออกแบบการจัดการเรียนรู้ (Instruction Design) เป็นภารกิจที่ผู้สอนต้องนำสิ่งที่กำหนดไว้ในภาพรวมมาดำเนินการออกแบบการจัดการเรียนรู้

ขั้นตอนที่ 3 การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ เนื้อหาในส่วนนี้ผู้เขียนได้อธิบายเนื้อหาไว้อย่างละเอียดและยกตัวอย่างประกอบในแต่ละประเด็นอย่างชัดเจน โดยผู้เขียนได้อธิบายถึงองค์ประกอบ รูปแบบของแผนการจัดการเรียนรู้ และการเขียนแต่ละองค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้ มีรายละเอียดโดยย่อ ดังนี้

องค์ประกอบและรูปแบบของแผนการจัดการเรียนรู้มีองค์ประกอบหลักสำคัญ 3 ส่วน ได้แก่ 1) ส่วนต้นของแผนการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วยลำดับที่ของแผนฯ กลุ่มสาระการเรียนรู้ วิชา ชั้น หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง วันที่สอน จำนวนเวลาที่ใช้สอน ชื่อผู้สอน เป็นต้น 2) ส่วนรายละเอียดของแผนการจัดการเรียนรู้ ในส่วนนี้ขึ้นอยู่กับหลักสูตรและระดับชั้นที่สอน อาจประกอบไปด้วย มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด สาระสำคัญ จุดประสงค์การเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อและแหล่งการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล 3) ส่วนท้ายของแผนการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วยบันทึกหลังการจัดการเรียนรู้ นอกจากนี้ผู้เขียนอธิบายถึงรูปแบบของแผนการจัดการเรียนรู้มี 3 ลักษณะ คือ การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้แบบบรรยายเป็นความเรียง แบบตาราง และแบบบรรยาย

การเขียนแต่ละองค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้ มีรายละเอียดดังนี้

1) การเขียนส่วนต้นของแผนการจัดการเรียนรู้ การเขียนในส่วนนี้จะช่วยทำให้เห็นภาพรวมของแผนการจัดการเรียนรู้และมักเขียนตามรูปแบบของแต่ละสถานศึกษาว่าต้องการรายละเอียดอะไรบ้าง

2) การเขียนส่วนรายละเอียดของแผนการจัดการเรียนรู้ ในแต่ละองค์ประกอบมีแนวทาง ดังนี้

2.1 การเขียนมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด เป็นการนำมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับสิ่งที่จะสอนมาใส่ไว้ในแผนการจัดการเรียนรู้เพื่อให้เห็นความสอดคล้องของเป้าหมายที่ต้องการพัฒนาให้แก่ผู้เรียน

2.2 การเขียนสาระสำคัญ/ สังกั/ ความคิดรวบยอด/ มโนทัศน์/ มโนคติ เป็นข้อความที่เขียนเพื่อระบุให้เห็นองค์ความรู้ทั้งด้านเนื้อหา ทักษะหรือคุณลักษณะที่ต้องการให้เกิดขึ้นแก่ผู้เรียนหลังเรียนรู้เสร็จสิ้น โดยการเขียนสาระสำคัญสามารถเขียนได้ 2 ลักษณะ คือ การเขียนในลักษณะสรุปเนื้อหาความรู้ ทักษะหรือเจตคติที่เป็นเป้าหมายด้วยภาษาที่กระชับและชัดเจน หรือการเขียนในลักษณะความเรียงหรือเขียนเป็นข้อในกรณีที่มีสาระสำคัญมากกว่า 1 สาระสำคัญ

2.3 การเขียนจุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหาในส่วนนี้ผู้เขียนนำเสนอการเขียนจุดประสงค์การเรียนรู้ด้านพุทธิพิสัยตามแนวคิดของบลูมและคณะ (Benjamin S. Bloom, et al., 1956) จุดประสงค์การเรียนรู้ด้านจิตพิสัยหรือด้านอารมณ์-ความรู้สึกละตามแนวคิดของแครธโฮล์ และคณะ (David R. Krathwoht) จุดประสงค์การเรียนรู้ด้านทักษะพิสัยตามแนวคิดของซิมป์สัน (Elizabeth J. Simson, 1972) ซึ่งการเขียนจุดประสงค์การเรียนรู้ควรมีการกำหนดจุดประสงค์ให้ครอบคลุมพฤติกรรมทั้ง 3 ด้านเพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาทุก ๆ ด้านอย่างสมบูรณ์ครบถ้วน

2.4 การเขียนสาระการเรียนรู้ หมายถึงเนื้อหา สาระความรู้และประสบการณ์เรียนรู้ โดยผู้สอนควรจัดเนื้อหาวิชาและประสบการณ์เรียนรู้ที่สอดคล้องสัมพันธ์กันเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ

2.5 การเขียนคุณลักษณะผู้เรียนที่พึงประสงค์ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ 8 ประการ ซึ่งผู้สอนจะต้องวิเคราะห์ว่าคุณลักษณะอันพึงประสงค์ใดที่สามารถนำไปบูรณาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในรายวิชาของตนเองได้ แล้วนำไปออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้และการวัดและประเมินผลให้ชัดเจนในแผนการจัดการเรียนรู้

2.6 การเขียนกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ หรือประสบการณ์การเรียนรู้ ผู้สอนควรจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมหรือกระบวนการเรียนรู้อย่างตื่นตัว บรรยากาศในการเรียนรู้มีชีวิตชีวา ผู้เรียนได้เรียนรู้จากแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย และผู้สอนควรใช้หลักการทางจิตวิทยาในการจัดการเรียนรู้ด้วย

2.7 การเขียนสื่อและแหล่งการเรียนรู้ ผู้สอนควรจัดหาสื่อ สภาพแวดล้อม และแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21

2.8 การเขียนการวัดและประเมินผล ผู้สอนควรเลือกวิธีการและเครื่องมือการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ที่หลากหลาย สิ่งที่สำคัญคือผู้สอนควรมีการให้ข้อมูลย้อนกลับการแจ้งผลการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนได้รับทราบตลอดเวลา เพื่อให้ผู้เรียนได้นำข้อมูลเหล่านี้ไปปรับปรุงและพัฒนาตนเองให้ดีขึ้น

3) การเขียนส่วนทำของแผนการจัดการเรียนรู้ การเขียนในส่วนนี้ประกอบด้วย 2 ส่วน ส่วนแรกคือ บันทึกหลังการจัดการเรียนรู้ และส่วนที่สองคือความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อให้ผู้สอนจะได้นำข้อมูลเหล่านี้ไปใช้ปรับปรุงหรือพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ของตนเองต่อไป

ขั้นตอนที่ 4 ประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ เนื้อในขั้นตอนที่ 4 ของการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ ผู้เขียนอธิบายรายละเอียดไว้ในตอนที่ 3 เป็นลำดับต่อไป

ตอนที่ 3 การประเมินและปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้

เนื้อหาในตอนนี้ผู้เขียนอธิบายเกี่ยวกับผู้ประเมิน เครื่องมือประเมิน การดำเนินการประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ การวิเคราะห์ผลการประเมินและการปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้ มีรายละเอียดโดยสังเขปดังนี้

ผู้สอนควรเป็นบุคคลแรกที่เป็นผู้ประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ของตนเอง หลังจากนั้นจึงให้ผู้เชี่ยวชาญในการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ซึ่งอาจใช้ผู้ประเมิน 3-5 คนช่วยประเมิน เพราะจะทำให้ผู้สอนได้รับฟังและเห็นมุมมองของผู้อื่นแล้วนำข้อเสนอแนะมาใช้ในการปรับปรุงหรือพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ให้มีคุณภาพมากขึ้น ส่วนเครื่องมือประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ ผู้เขียนนำเสนอแบบประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ที่มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ซึ่งอาจเป็น 4-5 ระดับ โดยในแต่ละระดับควรต้องมีคำอธิบายเกณฑ์การประเมิน (Rubrics) ที่ชัดเจน เมื่อผู้เชี่ยวชาญประเมินแผนการจัดการเรียนรู้เรียบร้อยแล้วนั้น ผู้สอนจะนำผลการประเมินมาพิจารณาดังนี้ 1) ความสมบูรณ์ของการประเมิน คือความครบถ้วนของเอกสารการประเมินที่ผู้เชี่ยวชาญประเมินมาครบทุกประเด็นและให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนด 2) การวิเคราะห์ข้อมูล เป็นการนำผลคะแนนจากแบบประเมินมาวิเคราะห์ 2 ส่วนคือข้อมูลเชิงปริมาณและข้อมูลเชิงคุณภาพ เมื่อผู้สอนทำการวิเคราะห์ข้อมูลการประเมินแผนการจัดการเรียนรู้เรียบร้อยแล้วนั้น ผู้สอนจะนำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ให้ดียิ่งขึ้น โดยเนื้อหาในตอนที่ 3 การประเมินและปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เขียนก็ได้แนะนำเสนอตัวอย่างและข้อสังเกตของการประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ไว้อย่างชัดเจน

บทวิจารณ์

การพัฒนาผู้เรียนให้เกิดผลลัพธ์การเรียนรู้ตามที่คาดหวังหรือตรงตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ได้นั้น เป็นผลมาจากการออกแบบและการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพของผู้สอน ดังนั้นภารกิจสำคัญที่สุดของผู้สอนคือการออกแบบการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบและมีขั้นตอนก่อนที่จะนำไปเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ แล้วนำไปจัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน ดังนั้นหนังสือ “การออกแบบและเขียนแผนการจัดการเรียนรู้” จะเป็นคู่มือที่ช่วยพัฒนาผู้สอน นิสิต/นักศึกษาครู นักการศึกษาหรือผู้ที่สนใจจะมาเป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจและสามารถออกแบบและเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ได้อย่างถูกต้องและมีคุณภาพ ซึ่งจะส่งผลให้การจัดการเรียนรู้มีคุณภาพตามมาด้วย

จุดเด่น: จุดเด่นประการแรกของหนังสือเล่มนี้คือ หนังสือเล่มนี้มุ่งพัฒนาสมรรถนะการออกแบบและการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ซึ่งเป็นสมรรถนะสำคัญของผู้สอน ประการที่สอง ผู้เขียนออกแบบและเรียบเรียงโครงสร้างเนื้อหาไว้เป็นอย่างดี โดยเริ่มจากข้อมูลพื้นฐานที่ผู้อ่านควรรู้และเข้าใจเป็นเบื้องต้นก่อน ซึ่งเนื้อหาในแต่ละตอนผู้เขียนจะเริ่มจากการอธิบายความหมาย ความสำคัญ หลักการและขั้นตอนต่าง ๆ จากนั้นผู้เขียนจะสะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของเนื้อหาในแต่ละส่วนแล้วยกตัวอย่างประกอบคำอธิบาย จึงส่งผลให้ผู้อ่านเข้าใจเนื้อหาและตระหนักถึงความสำคัญของการออกแบบและเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ จากนั้นผู้อ่านจะสามารถพัฒนาต่อยอดองค์ความรู้ที่ได้จากการอ่านโดยการฝึกปฏิบัติออกแบบและเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยตนเองได้ และเนื้อหาในส่วนสุดท้ายคือ วิธีการและเครื่องมือการประเมินและปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้ ผู้เขียนก็ได้แนะนำเสนอหลักการและแนวทางการประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยตนเองพร้อม

กับนำเสนอตัวอย่างแบบประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ไว้ ทำให้ผู้อ่านสามารถลองประเมินคุณภาพแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นเบื้องต้นก่อนได้ และจุดเด่นประการที่สามของหนังสือเล่มนี้คือ ผู้เขียนใช้ภาษาที่สามารถสื่อความหมายได้ตรงตัว ชัดเจน ทำให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจเนื้อหาได้ง่าย อีกทั้งมีการยกตัวอย่างประกอบเพื่อให้ผู้อ่านคิดและจินตนาการภาพตามได้

จุดด้อย: หนังสือเล่มนี้ได้นำเสนอองค์ประกอบและตัวอย่างของแผนการจัดการเรียนรู้ไว้ แต่มีบางองค์ประกอบที่ผู้เขียนยังไม่ได้กล่าวถึงในหนังสือเล่มนี้คือ สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน ซึ่งถูกกำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานว่าการจัดการเรียนรู้ควรช่วยส่งเสริมและพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญ 5 ประการ คือ 1) ความสามารถในการสื่อสาร 2) ความสามารถในการคิด 3) ความสามารถในการแก้ปัญหา 4) ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต และ 5) ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี และในบางสถานศึกษาได้เพิ่มเติมองค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (3Rs8Cs) ซึ่งประกอบด้วยทักษะและคุณลักษณะต่อไปนี้ การอ่านออก การเขียนได้ การคิดเลขเป็น ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณและทักษะในการแก้ปัญหา ทักษะด้านการสร้างสรรค์และนวัตกรรม ทักษะด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรม ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ ทักษะด้านการสื่อสาร สารสนเทศ และการรู้เท่าทันสื่อ ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ทักษะอาชีพ และทักษะการเรียนรู้ และ ความมีเมตตา กรุณา ซึ่งทักษะและคุณลักษณะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 นี้ก็ได้ถูกกำหนดไว้ในแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 ในขณะที่เนื้อหาในตอนที่ 3 ผู้เขียนอธิบายเกี่ยวกับวิธีการและเครื่องมือการประเมินและปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้ไว้ ซึ่งเนื้อหาในส่วนนี้หากผู้เขียนเพิ่มเติมข้อมูลเกี่ยวกับเกณฑ์การประเมิน ตำแหน่งวิทยฐานะข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ตำแหน่งครู เพิ่มเติมไว้ด้วยก็จะทำให้หนังสือเล่มนี้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้นและเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาสมรรถนะการออกแบบและเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงขึ้น

บทสรุป

การออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่ดีย่อมส่งผลให้การจัดการเรียนรู้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เพราะผู้สอนมีการวางแผนและเตรียมตัวก่อนสอน จึงทำให้ผู้สอนมีความมั่นใจในขั้นตอนการสอนและเนื้อหาที่ต้องสอน สามารถผลิตสื่อได้สอดคล้องกับจุดประสงค์ในการสอนและตอบสนองต่อลีลาการเรียนรู้ของผู้เรียน รวมถึงสามารถเลือกใช้วิธีการวัดและประเมินผลอย่างหลากหลายได้ เมื่อออกแบบการจัดการเรียนรู้เรียบร้อยแล้วผู้สอนจึงเริ่มต้นเขียนแผนการจัดการเรียนรู้โดยมีขั้นตอนการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ดังนี้ 1) ศึกษา วิเคราะห์ และทำความเข้าใจหลักสูตร 2) วางแผนและออกแบบการจัดการเรียนรู้ 3) การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ และ 4) ประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ หากผู้สอนเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เสร็จแล้วก็ควรมีการทบทวน ตรวจสอบและประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ของตนเองก่อนแล้วจึงนำเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญในการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ช่วยประเมินเพื่อจะทำให้แผนการจัดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพและสามารถนำไปจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

- ข้อบังคับคุรุสภา ว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562. (2563, 7 พฤษภาคม). ราชกิจจานุเบกษา (เล่ม 137 ตอนพิเศษ 109ง, น. 10-14)
- ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์, ณัฏฐิตา เขาวนเข้มชื่น, นราภรณ์ สโรดม และ ภัทรพร สุทธิรัตน์. (2566). การออกแบบและการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้. พิษณุโลก: โรงพิมพ์รัตนสุวรรณการพิมพ์ 3.
- ไชยยศ เรืองสุวรรณ. (2553). เทคโนโลยีการสอน: การออกแบบและพัฒนา. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- สมนึก ภัททิยธนี. (2546). การวัดผลการศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กทม.: ประสานการพิมพ์.
- สำนักงาน ก.ค.ศ. (2564). หนังสือสำนักงาน ก.ค.ศ. สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการที่ ศธ.0206.3/6 ว9 ลงวันที่ 20 พฤษภาคม 2564 เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการประเมินตำแหน่งและวิทยฐานะข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ตำแหน่งครู. กรุงเทพฯ: สำนักงาน ก.ค.ศ.

- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). *คู่มือประเมินสมรรถนะครู (ฉบับปรับปรุง)*. กรุงเทพฯ: สำนักพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579*. กรุงเทพฯ: บริษัทพริกหวานกราฟฟิค จำกัด
- Bloom, B. Englehart, M., Furst, E., Hill, W. and Krathwohl, D. (1956). *Taxonomy of Educational Objectives: The Classification of Educational Goals. Handbook I. Cognitive Domain*. New York, Toronto: Longmans, Green.
- Simson, E.J. (1972). *The Classification of Educational objectives in The Psychomotor Domain*. Washington DC: Gryphon House.

